

[slam'da rfan ve Hikmet](#)

Bu dnya sahnesinde insanlar, atmosfere braklan toplar misali, kendilerini sonsuz idealler ve mutluluklar dnyasna ykselecek bir enerji potansiyeline sahiptirler. Ne var ki, yeryznn madd lezzetleri, onlar tabiat dnyasnn aalna mahkm etmi ve sreкли felkete ve bedbahtla doru .itmektedir

Aran Haber Agency: Bu dnya sahnesinde insanlar, atmosfere braklan toplar misali, kendilerini sonsuz idealler ve mutluluklar dnyasna ykselecek bir enerji potansiyeline sahiptirler. Ne var ki, yeryznn madd lezzetleri, onlar tabiat dnyasnn aalna mahkm etmi ve sreкли felkete ve bedbahtla doru itmektedir Gnmz madde eksenli medeniyet ve kltrnn eitli cilvelerinde kendini gsteren nefsan eilimler ve eytan vesveseler, bu inie daha fazla ivme kazandrmaktadr

Bu arada kalp gzleri manev hakikatlere alm ve kulaklar ilh mesajlara aina olmu ok az bir grup, hayvan eilimlerden kendilerini uzaklatrp "Melekut lemi"nin nurlu ufuklarına doru kanat amakta ve tekaml srelerinde btn gzelliklerin, btn yceliklerin ve btn kemallerin kaynana, tek kelimedede Allah'a doru .ykselmektedirler

te yandan bir top misali yeryzne derek, yere aklan insanlar dahi, maddenin dar kmazndan usanp, yeniden ayn sratle, fakat bu defa iniin ters istikametinde, mutluluklar dnyasna doru harekete geerler. .Bu ini ve k hareketi defalarca tekrarlanr

Bu akslamelin bariz bir rneini, aalk kltrnden gna duyarak manev deerlere susayan, tertemiz bir su kayna peinde drt bir yana koan insanlarda grebiliriz. Fakat ne yazk ki, bu insanlar ou, hidayet erbeti yerine, dallet zehrini iiren, kurtulu vaadiyle helkete srkleyen, ukurdan karp kuyuya dren dzenbaz .klavuzların ana dmektedirler

Madd kltrn merkezinden uzaklap manevyat kltrnn geni dnyasna ynelme hareketi, sadece ferd eilimlerle snrl deildir. Bugn biz, dnyann drt bir yanında, hatta yeryznn en kt ve bozulmu noktalarında .dahi slm'n ve manev eilimli hareketlerin gnden gne genileyip bydn grmekteyiz

SLM DNYASINDA RFAN

teden beri slm dnyasnda "rfan" ve "Tasavvuf" ad altnda eitli eilimler meydana gelmi ve Hicri 4. yzyldan Hicri 8. yzyla kadar ran ve Trkiye gibi birok lkede byk bir ilerleme kaydetmi, hatta zirveye ulamtr. u .anda bile slm dnyasnn eitli blgelerinde muhtelif tasavvuf tarikatlar mevcuttur

Bu arada dier dinlere mensup insanlar arasnda da benzer eilimler bulunduu iin doal olarak hemen u soru kafalara takılmaktadr: Acaba slm'da slm rfan diye bir ey var mdr, yoksa Mslmanlar rfan denen ?olguyu, bakalarından m almlardr

?Daha dorusu bugn slm rfan diye tannan, slm'n deil, Mslmanların irfan m

Eer slm'n rfan diye bir ey getirdiini kabul edersek, acaba bugn Mslmanlar arasnda bulunan rfan ?gerekten slm'n getirdii irfan m, yoksa deiime veya tahrife mi uramtr

Bu sorunun cevabnda, bazlar slm'da rfan diye bir eyin olduunu temelden inkr etmi ve onu bid'at olarak nitelendirmilerdir. Bazlar ise irfann slm'n dnda, fakat slm ile muvafk olduunu iddia etmilerdir. Bunu bazlar yle ifade etmiler: "Tasavvuf beenilen bir bid'attir." Tpk Hristiyanlk'taki ruhbanlk gibi. Nitekim Kur'n- Kerim yle buyurmaktadr: "Ruhbaniyeti onlar (Hristiyanlar ilk defa) icat ettiler, biz onu onlara yazmadk (zorunlu klmadk), fakat onlar Allah'n rzasn kazanma maksadyyla onu icat ettiler... " (Hadid, (27

Bilhare bir grup da rfan', slm'n bir paras, hatta onun beyni ve ruhu olarak gryor ve onun da slm'n dier blmleri gibi dier dinler ve ekollerden deil bizzat Kur'n ve Nebev Snnet'ten alndn savunuyorlar ve diyorlar ki: "slm irfan ile dier irfanlar arasnda birtakm benzerliklerin olmas, slm irfann onlardan iktibas edildii anlamna gelmez. Nitekim slm eriatyla dier semav eriatlar arasnda baz benzerliklerin olmas, .slm'n onlardan iktibas edildiine delil tekil etmez

Biz de ite bu son cevab benimsiyor ve unu da eklemeyi zaruri gryoruz: Bizim slm rfan'n asaletini,

zgnln kabul etmemiz, bugn slm leminde irfan ve tasavvuf diye adlandırılan her eyin doru oldu anlamna gelmez. Nitekim slm'a mensup her grubun, her inan ve amel tarzın da slm'a ml edemeyiz. Aksi halde slm' elikilerle dolu bir inan ve amel messesi olarak grmemiz veya birbiriyle elien deik slm'larn varln kabul etmemiz gerekir. Her hlkrda biz, asil ve kkl bir slm irfann varln -ki bunun en yksek mertebesini bizzat Resulullah (s.a.a) ve gerek halifeleri yayorlard- kabul etmekle birlikte Mslman arif ve mutasavvflar arasnda baz yabanc unsurlarn varln da inkr etmiyor ve tasavvuf gruplarn en azndan .bir ksmnn, ou gr ve amel tarzlarlnn tartlr nitelikte olduunu steliyoruz

RFAN", "TASAVVUF", "HKMET" VE "FELSEFE" KAVRAMLARININ ZAHİ"

slm irfann asaletini aklamaya gmeden nce baz karklk ve yanl anlamlara mahl vermemek iin irfan ve .tasavvuf kavramlar hakknda ksa bir izahta bulunmay uygun gryoruz

rfan szc lgatte, ayn kkten treyen marifet szc gibi, tanımak-bilmek anlamna gelmektedir. Istlahta ise, duygu ve tecrbe yahut akl ve nakil yoluyla deil, btn uhd ve bulula elde edilen zel bir bilgi ve marifet kastedilmi, daha sonra o mhede ve mkefelerden bahseden ilme rfan denmitir. Bu uhd ve keifler birtakm amel riyzet ve nefis terbiyesini gerektirdii iin amel sluplara ve seyr u sulk dbna da amel taksn ekleyerek amel rfan denmektedir. Nitekim mkefe ve uhdlardan bahseden ilme de Nazar rfan .denmektedir. Nazar rfan da, rk Felsefesinde oldu gibi bazen akl kantlara da yer verilmektedir

Tasavvuf szcne gelince, bu szck en uygun ihtimale gre savf (yn) maddesinden tretilmi ve lezzetperestlikten uzak meakkatli bir hayat tarznn sembol olarak yn elbise giyme anlamna gelmektedir. Bu manada tasavvuf Ameli rfan'la daha uygun dmektedir; nitekim irfan Nazar rfan'la .daha uygun bir mnasebet arz etmektedir

:Bylece irfan dairesinde en az u unsur rahatlkla tespit edebiliriz

Seyr u sulk erbabna verilen ve verenlerin iddiasna gre, insan Allah-u Tel'ya, esma-i hsnasna, yce 1-sfatlarna ve mazharlarna, uhd ve btn bir bilgiye ve bilinli bir huzur ilme gtren zel ameldsturlar (seyr u .(sulk db

Salike (seyr u sulk ehline) hasl olan ruh melekeler ve hletler ve nihayet salikin ulat mkefe ve 2- .mahedeler

Bu mkefe ve mahedeleri aklar nitelikte olan bilgiler. Bu bilgiler amel rfan srecini kat etmeyen 3-kimseler tarafndan dahi az ok kavranabilir. Ancak, onlarn hakikat ve knhnn idraki, sadece gerek arifler .tarafndan mmkndr

Bu aklamalarn nda gerek arifin kim olduunu da anlayabiliriz. Evet hakik arif birtakm zel amel programlar ve seyr u sulk dbn uygulayarak Hak Tel ve onun sft ve efali hakknda uhd ve huzr bir bilgi ve idrke sahip olan bir kimsedir. Nazar rfan ise bu bulu, uhd ve idrkin izah ve tefsirinden ibarettir ki, tabi olarak birook eksikleri de olabilir. Aslnda msamahakr bir ekilde yaklar ve stlah biraz geni alrsak hakikati bulma ve kurtulua erme maksadyla btn seyr u sulk ve onlardan kaynaklanan ruh- haletler ve uhdlara irfan diyebiliriz. Bu balamda hatta, Hind ve Buda irfanlara, Sibiryaya ve Afrika'da ki baz .kabilelere mensup irfanlara da bir anlamda irfan denilebilir

Nitekim din kavram da ayn msamaha ile hatta Budizm ve Totemizm'e dahi temil edilebilir. Burada yeri .gelmiken hikmet ve felsefe kavramlarnn da anlamna ksaca deinerek gemek istiyoruz

Arapa kkenli bir kelime olan hikmet szc salam ve muhkem bilgi ve kavraya denir. ounlukla amel reteler hakknda kullanlr. Nitekim Kur'n'da da ayn anlamda kullanlmtr (sra, 39). Fakat mehur stlahta lh Felsefe'ye, yine Amel Felsefe'ye ve ahlak ilmine denir. Yine ahlak ilminde zel bir stlaha gre, aklın kullanmyla ilintili olan nefsan melekeye, ayn ekilde zekilik ve aptalln ortas saylan nefsan duruma .denir

Her halkrda hikmet kavram, mlhit ve pheci felsefeciler hakknda kullanlamaz. Ancak Yunanca kkenli olan felsefe szc byle deildir ve evrenin genel kanunlarn kavramak iin yaplan her trl fikr ve akl abaya felsefe denilebilir. Hatta harite gzle grnen bir varlk vcudu gibi yakin ve deimez bilginin inkarna yol asa .bile

SLM RFANIN ASLET

Kur'n- Kerim'i, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) ve pak Ehl-i Beyti'nin (a.s) deerli szlerini dikkatle mtalaa eden

bir kimse nazar irfan ve ayn ekilde irfan seyr u sulk hakknda olduka derin ve deerli bilgiler elde edebilir. Bu konuda zt, sfat ve efal tevhidle ilgili olan Tevhid suresi, Hadid suresinin ilk yetleri, Har suresinin son yetleri, ayn ekilde btn varlk leminin Hak Tel'nn huzurunda oluu, Hakk'n btn varlklara ihtas, btn yaratklarn Allah-u Tel'ya tekvn tesbih ve secde edileri hakkndaki ayetleri rnek olarak gsterabiliriz. 1

.Yine slm seyr u sulk db diyebileceimiz birtakm dp ve snnetleri ieren yetleri de rnek verebiliriz Tefekkr, tedebbr, daim mrkabe, tehecct ve gece ibadeti, oru, geceleri uzun secde ve tesbihler, huz' ve hu', Allah korkusu, alamak, Kur'n okuyup veya dinlerken secdeye kapanmak, ibadette ihlas, iyi ileri, Hakk'n ak ve sevgisiyle ve O'na yaknlamak ve O'nun rzasn kazanmak iin yapmak, Hakk'a tevekl edip, rza ve teslimiyet gsterme konusundaki yetlerin hepsini rnek olarak zikredebiliriz. 2 Hz. Resulullah'n (s.a.a) ve Ehl-i Beyt mamlar'nn (a.s) szlerinde, dua ve mnacatlarında bu konularla ilgili rnekler zikredilemeyecek kadar oktur. 3

Bu Kur'n beyyineler ile ve Resulullah (s.a.a) ve pak Ehl-i Beyt'inin (a.s) ak beyanlar karsnda bazlar ifrat, bazlar ise tefrit yolunu tutmulardr

Birinci grupta olanlar dar ve zahir bir bak asyla bu ayet ve hadisleri, olduka basit ve nemsiz manalara tam, hatta Hak Tel'ya deiken hletler, cisman ini ve klar ngrm ve bu yet ve hadisleri son derece derin ve yce muhtevastndan soyutlamlardr. te bu zihniyete sahip olanlar, slm kaynaklarda irfan diye bir eyin varln kkten inkr yoluna gitmilerdir

kinci grupta yer alanlar ise eitli itima faktrlerin etkisiyle, bakalarından birtakm yabanc ve ithal unsurlar alarak kabullenmi ve neticede hibir din kaynaa dayanmayan ve Kur'n ve snnetten esinlenmeyen, hatta bazen tevil edilemeyecek kadar ak naslara ters den birtakm yanl dncelere saplanmldr

Ayn ekilde amelde de, bir taraftan kendi yanlarından birtakm dp ve adetler tretmi veya gayri slm frkalardan dn almlardr; dier taraftan da vuslata ermi riften her trl er' teklifin kalktına syleyebilecek kadar ileri gitmilerdir

Btn rif ve mutasavflara karn olaanst bir hsn' zanna sahip olan kimseler, bu gr ve szlerin hepsini bir trl tevcih ve tevil etmeye almlardr. Ancak, bunlarn en azndan bazlar kabul edilebilecek hibir tevil ve tevcihe elverili deildir

Hibir zaman ilm ve irfan ahsiyetlerin byklnn etkisi altnda kalp, onlarn btn sz ve yazlarn, gz kula kapal bir ekilde kabul edip, onlarn eserlerini, aratrma ve eletirme hakkn kendi elimizden almamalyz. Elbette unu da bilmeliyiz ki aratrma ve eletirme hakkna sahip olmak, ham, lsz, banaz ve insafsızca yaplan btn eletirileri dorulamak, mspet ve deerli ynleri grmezlikten gelmek demek deildir

Her hlkrda hak ve hakikat peinde olup daima adalet ve insaf izgisini takip etmeye, ar ve delilsiz iyimserlik veya ktmsirlikten kanmaya almal ve hakk tanmak ve hak yolunda sebat gstermek iin Allah-u Tel'dan yardm dilemeliyiz

Aktr ki irfan, tasavvuf, hikmet ve felsefeyle ilgili btn konular, onlarn arasndaki ilikileri ve onlarn her birinin slm ile olan balantlarn bir makaleye sdrabilmek mmkn deildir. Bu yzden ksa bir ekilde en nemli noktalara deinmeyi yeleyip konularn geni bir ekilde incelenmesini daha uygun ve geni bir frsata brakyoruz

RFAN VE AKIL

rfan taraftarlar ve muhalifleri arasnda ihtilaf nedeni olan temel konulardan birisi, irfan ve akl aras mnasebetten ibarettir. ddiaya gre irfan veriler, batn kef ve uhd yoluyla elde edilmektedir

Acaba akl, bu veriler zerinde herhangi bir deerlendirme ve yargda bulunma hakkna sahip midir? Mesel ?bu mkefe ve uhdlarn bazsn reddedebilir mi, yoksa edemez mi

Bu sorunun cevabn olduka nemli klan nokta udur: Ariflerden birou, akl bir yaklamlarla aklanamayacak birok grler ortaya koyarak, onlar btn yoluyla kefettiklerini ve aklın bunlar kavrayamayacan, sonu itibariyle onlar ret ve inkar hakkna sahip olmadn iddia etmektedirler

Bu meyanda en ok tartlan konularn banda Vahdet-i Vucud meselesi gelmektedir. Bu konu, eitli ekillerde dile getirilmi ve hakknda eitli grler ne srlmtr. Bazlar, Allah-u Mtel'den baka hibir eyin var olmadn ve hibir zaman da var olmayacan ve Allah'tan gayri, varlk adn tayan her eyin bir hayal rn

olduunu iddia etmilerdir! Bazlar ise, Allah'n ztnn dnda veya Allah'n ilminin dnda bir ey bulunmadn ve .bylece vahdettekesret grn benimsemilerdir

Daha ok yaygn olan bir dier gr ise udur: Slik seyrinin sonunda "fen" makamna eriir artk vcudundan, isimden baka bir ey kalmaz. Bilhare bundan da itidalli gr udur: Slik yle bir noktaya ular ki artk Allah'tan gayri hibir eyi gremez, her ey O'nda kaybolur. Daha dakik bir deyile, her eyin Allah-u Tel'da .kaybolduunu gryor; tpk zayf bir n gne nda kaybolup gittii gibi

Bu tr bahislerde muhalifler genellikle akl delillerden yararlanrlar. Bu gr sahipleri yine nihyetinde bu tr konularn akl snrn atn iddia ederek, iddialarna akl bir aklama getirme yknden kendilerini kurtarmaya .alrlar

Btn bu tartmalarn ardnndan hemen u soruyla kar karya kalyoruz: Acaba akln idrak edemedii iin ?reddedemeyecei gerekler de dnlebilir mi

Burada ksaca unu syleyebiliriz: Akl daima kavramlarla alkadar olur. Bu yzden, deil Allah'n yce varln idrak etmek, harite mevcut olan hibir varlk ferdinin ayn vcudunun hakikatini ve knhn tanmak akln ii deildir. Ne var ki akln verdii olumlu veya olumsuz hkmler, eer kendisi bedih (tereddt edilemeyecek kadar aizr) olduu veya bedih olan bir sonula sonuland taktirde, eletirilemez ve bozulamaz. Baka bir deile; gereki akln ii, knh tanmak deildir; ama yzeysel tanmlamalarda, yukarda bahsettiimiz art mevcut .olursa, akln verdii hkmde asla tereddtt edilemez

Vahdet-i vcud meselesine gelince sylenmesi gereken udur: Allah-u Mutel'den baka her eyin varln inkr edip, mutlak bir ekilde kesreti nefyetmek, sadece akln verdii hkmleri itibarsz klmakla kalmayp, ayn zamanda nefse ait olan huzur bilgilerin ve yine nefse ait olan fiil ve infiallerin de itibarn inkr etmek .demektir

Byle olunca da bizzat kef ve uhd olgusu da tereddtt altna girimi olur. Zira, kef ve uhdun tutarllnn en byk .mesnedi "huzur ilme" dayanmasdr. Bu yzden byle bir vahdet-i vcd anlay kesinlikle kabul edilemez Ancak Molla Sadra'nn "Hikmet-i Mtealiye"sinde vahdet-i vcuda getirilen yorum kabul edilebilecek .niteliktedir

O yorumun hasl ksaca udur: Mahlukatn vcudu, Hakk'n vcuduna nazaran taalluk ve rabt (baml) vcutlardr ve dikkatle bakldnda taalluk ve bamlln ta kendisidirler ve kendilerinden hibir bamszla sahip .deillerdir

.rifin mkefe yoluyla bulduu ey de, dier varlkardan hakik vcut denilen bu mstakil vcudu nefyetmektir Yukardaki soruyu bir de yle sorabiliriz: Acaba akln hkmn vicdan ve kefe tercih edebilir miyiz? Baka bir ?deyile; husul bir ilim (kesb bir bilgi) olan akl hkmyle, huzur ilim (bilgi) inkar edilebilir mi Cevabmz udur ki, halis bir huzur ilim, aslnda gerein ta kendisini bulmak demektir. Bu yzden de inkr edilemez. Ne var ki huzur ilim, ou zaman zihn bir yorumu da beraberinde getirir ki bunlar birbirinden .ayrt edebilmek son derece dikkat ister

Bu zihn yorumlar, husul ilimler kabilinden olduu iin hatal da olabilir. Akl burhanlarla reddedilen ey huzur ilimler ve uhdlar zerinde zihnin yapt bu yanl yorumlardr; direkt olarak huzur ve uhd bilginin .taalluk ettii eyler deildir

Vahdet-i vcut konusunda da uhd edilen ey, istikll ve bamsz vcudun Hak Tel'ya mahsus olduudur. .Tabirde msamaha ile bu vcuda hakik vcut denildii iin dier varlkardan "hakik vcut" nefyedilmektedir Burada hatrlatlmaz gereken bir nokta da udur: Byk slm riflerinin de aka syledii gibi, baz mkefeler eytan ve tutarszdr ve ahit ve delillerle tehis edilebilir. Bilhare onlar yakin deliller ve Kur'n ve snnet ile .karlatrrsak, hak veya btl olduklarn anlamak pek de zor olmayacaktır

Ancak takdir edilir ki, bu mkefe ve mahede trleri ve eitli huzur ilimler ve onlarn zihne yansmas ve zihnin onlar zerinde yapt yorumlarn bazsnn yanllk nedenleri ve doruyu yanltan ayrt etmenin yollar .incelemek, bu ksa makalenin kapasitesini aan bir eydir

RFAN VE ERAT

Bu makalenin sonunda ele alınmas gereken bir konu da amel irfann er' hkmlerle ilikisi veya eriat ile tarikat arasndaki mnasebettir. Bazlarnn zannna gre, "amel irfan" hakikatlerin kefinde mstakil bir yoldur ve er' hkmlere bal kalma zorunluluu olmadan yararlanlabilir. slm da ya bunu teyit etmi

(beenilen bid'at) ya da en azndan buna engel olmamtr. Ar giden bazlar ise, herhangi bir dine balln .yeterli olacan sylemilerdir

Ancak slm adan, irfan seyr u sulk yolu, er' yoldan mstakil bir olgu deil, onun daha dakik ve daha ltf bir .blmdr

Eer eriatn zahir hkmlere ait olduunu sylerse, o zaman tarikat da eriatn bir uzants olarak grmeli veya onun btnnda ona yer vermeliyiz ki bu btn ancak zahir olan eriatn hkmlerine riayet etmekle .gerekleebilir

rnein eriat, namazn zahiri hkmlerini belirler, tarikat ise namaz nasl huzur-i kalp ile klabileceimizi ve ibadetlerin kemal artlarn aklamay stlenir. eriatta ilh azaptan kurtulma ve cennet nimetlerine kavumak iin ibadetleri yerine getirmek yeterlidir. rfanda ise niyetin Allah'tan gayri her eyden temizlenmesinde .srar edilir ki, bu tr bir ibadet Ehl-i Beyt'in (a.s) rivyetlerinde "hr insanların ibadeti" diye tanmlanr

Yine eriat baktmzda, irkten maksat, ak irk diye nitelendirilen putlarn vb. eylerin ibadetidir. Fakat .tarikatta, irkin, gizli ve daha gizli diye daha dakik trlerinin tantm sz konusudur

Allah'tan gayrisine umut balamak, ondan gayrisinden korkmak, ondan baka birisinden yardm dilemek, ondan bakasna sevgi ve ak beslemek, btn bunlar asaleten ve mstakil bir ekilde gerekler ve ilh emirlere itaat amac tamazsa, bir nevi irk saylr. Bu yzden bid'at saylan ve insanların kendisi tarafndan retelen ayinler, dp ve detler, istenilen-beenilen eyler olmamasnn yan sra, insann hakik irfana ulamasna .da engel olabilir

Bu ayinlerin durumu byle olunca, ak ve kesin bir ekilde nehyedilen ve haram klan vesilelerden .yararlanmann durumunu kendin anla

Baz ilerin, baz geici irfan hletlere yol aabilmesi mmkndr; fakat iyi bir akbeti yoktur ve kesin felkete .srkleyecek eytan bir tuzak da olabilecei iin bu tr eylere itibar edilmemelidir

(Velhsl; hak olan, Hak Teal'n buyurduu eydir: "Hak'tan sonra dalletten baka ne olabilir?" (Yunus, 32 .Allah'n selm hakka uyanlarn zerine olsun :rne olarak u ayetleri zikredebiliriz- 1

Gklerde ve yerde olan (her) ey O'na tesbih etti ve O'dur izzet ve hikmet sahibi. * Gklerde ve yerde olan" (her) eyin mlkiyeti O'na aittir; diriltir ve ldr ve O her eye kadirdir. * O'dur evvel, O'dur hir ; O'dur zhir, (O'dur btn ve Odur her eyden haberdar olan." (Hadid, 1-3

(Olduunuz her yerde O sizinle birlikte ve Allah yaptnz her eyi grendir." (Hadid, 4"

O, Allah'tr ki, O'ndan baka ilh yoktur. Gayb ve akta olan bilendir; O'dur Rahmn ve Rahim. * O, Allah'tr ki," O'ndan baka ilh yoktur. Melik'tir; 'Kudds'tr; Selm'dr; M'min'dir; Mheymin'dir (koruyup gzetendir); Aziz'dir; Cebbar'dr; Mtekebbir'dir. Allah, (mrıkların) irk komaktada olduklarından ok ycedir. * O Allah'tr ki, yaratandr (en gzel bir biimde) kusursuzca var edendir; ekil ve suret verendir. En gzel isimler O'nundur. Gklerde ve yerde olanlarn tm, O'nu tesbih etmektedir. O, izzet ve hikmet sahibidir. (Har, 22- (24

Grmedin mi ki, gklerde ve yerde olanlar ve dizi dizi umakta olan kular, gerekten Allah' tesbih" etmektedir. Her biri, kendi duasn ve tesbihini hi phesiz bilmittir. Allah, onlarn ilemekte olduklarn (bilendir." (Nur, 41

Yedi gk, yer ve bunlarn iindekiler O'nu tesbih etmektedir. O'nu vg ile tesbih etmeyen hibir ey yoktur;" (ancak siz onlarn tesbihini kavramyorsunuz. phe yoktur ki O, halim olandır, balayandr." (sr, 44

Gklerde ve yerde olan her ey, -isteyerek de olsa istemeyerek de- Allah'a secde eder. Sabah akam" (glgeleri de." (Ra'd, 15

Allah'n herhangi bir eyden yarattna bakmyorlar m? Onun glgeleri klerek, sadan ve soldan Allah'a" secde eder vaziyette dner. * Gklerde ve yerde olan ne varsa, canllar ve melekler Allah'a secde ederler (ve Onlar byklk taslamazlar." (Nahl, 48-49

Biz ayetlerimizi hem fakta hem de kendi nefislerinde onlara gstereceiz; yle ki phesiz onun hak olduu" kendilerine aka belli olsun. Her eyin zerinde senin Rabbinin ahid olmas yetmez mi? * Dikkatli olun; gerekten onlar Rablerine kavumaktan yana derin bir kuku iindedirler. Dikkatli olun; gerekten O, her eyi (sarp -kuatandr." (Fussilet, 53-54

(Allah yapmakta oldukların kuatandır. * ...Allah her eyi kuatandır." (Nisa,108-126..."
(Her nereye dnerseniz Allah'n yz orasdr. phe yok ki Allah, kuatandır, bilendir." (Bakara, 115..."
:Mesela u yetler gibi- 2
(man eden kimseler, Allah'a kar en iddetli sevgiye sahiptirler..." (Bakara, 165..."
Allah, ok gemededen, kendisinin onlar sevdii, onların da kendisini sevdii... bir topluluk getirir..." (Mide,..."
(54
man edip salih amelinde bulunanlar ise, ite onlardır yaratılmışların en hayırlıları. * ...Allah onlardan razı"
olmutur; onlar da Allah'tan razı kalmışlardır. te bu, Rabbinden ii titreyerek korkan kimse iidir." (Beyyine,
(7-8
Ey mutmain nefsi! * Dn Rabbine (O'ndan) razı olmu, (O da senden) razı olmu halde. * Gir kulların"
(arasına. * Gir cennetime." (Fecr, 27-30
Hayr, kim iyilik yapıc olarak, yzn Allah'a teslim ederse, artık onun Rabbi katında ecri vardır. Onlar iin"
(korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır." (Bakara, 112
(Rableri onlara tertemiz olan ve temizleyen bir arap iirir." (nsan, 21..."
(Gecenin bir blmnde O'na secde et ve geceleyin de uzun uzadıya O'nu tesbih et." (nsan, 26"
(Ve onlar Rablerinin yzn isteyerek sabrederler; namaz dosdoru klarlar..." (Ra'd, 22"
O'nun katında hi kimsenin karlı verilecek bir nimeti (borcu) yoktur; * Yce Rabbinin vechini istemek"
(baka. * Ve ok gemededen o razı olacaktr." (Leyl, 19-20-21
nsanlardan ylesi vardır ki Allah'n rzasn kazanmak iin nefsinin (cann) satar. Ve Allah kullara ok efkatli"
(olandır." (bakara, 207
yelse sen de dini yalnızca O'na halis olarak Allah'a ibadet et. * Bil ki halis olan din yalnız Allah'a..."
(aittir..." (Zümer, 2-3
Onlar ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah' zikrederler ve gıkların ve yerin yaratılı konusunda"
dnlr (ve derler ki:) "Rabbimiz, sen bunu bouna yaratmadn. Mnezzehsin sen; bizi atein azabından
(koru." (l-i mrn, 191
man edip slih amellerinde bulunanlar ve Rablerine kalpleri tatmin bulmu olarak balananlar, ite bunlar"
(da cennetin ashab (halk)drlar. Onda ebedi olarak kalcdrlar." (Hud, 23
Gecenin bir ksmında kalk, sana ait nafile olarak onunla (Kur'n'la) ibadet et (Kur'n oku, namaz kl)."
(Umulur ki Rabbin, seni vlm bir makama ulaatr." (sr, 79
O (Kur'n), daha nce kendilerine ilim verilenlere okundu zaman, enelerinin stne kapanarak secde..."
(ederler." (sra, 107
:Bunlardan da sadece bazı renklerle yetiniyoruz- 3
Hz. Emir'l Mu'minin Ali (a.s) bir hutbesinde, "...yle kiiler vardır ki onlar ne bir ticaret, ne de al veri Allah'n
zikrinden alkoyamaz..." (Nur, 37) ayetini okuduktan sonra yle buyurmulardır: " Allah Subhanehu ve
Teala zikri, kalplerin cilas klmtır... yle zikir ehli kimseler vardır ki, o zikri dnyaya karlık olarak semilerdir;
onlar ne bir ticaret, ne de bir al veri bundan alkoyabilmiştir... Dnyada oldukları halde, sanki dnyayı
ahirete tamlar ve tedeki eyleri grmlerdir. Orada kaldıkları srece sanki berzah ehlinin gayb hallerine
müttali olmaları, kıyamet btn ynleriyle zerlerinde gereklemi de dnya ehlinin gzn nne gerilen perde
(aralanmıtr ve onlar, insanların gremediklerini grp, iitemediklerini iitemilerdir..." (Nehc-l Bela, Hutbe: 222
Yine Hz. Ali (a.s) a'baniye Mnct'nın bir blmnde yle yalvıyor Rabbine: "...Ey Rabbim, her eyden kopup
sana ynelmeyi bana ltfeyle. Kalp gızlerimizi sana bakma nuruyla aydnlatt; yle ki kalp gızlerimiz nur
hicapların (perdelerini) yrtsn ve azamet madenine ulaşs; ruhlarımız da kudsın izzetine balansn..."
((Mefatihl Cinan, abaniye Mnct
mam Hseyin (a.s) Arefe gn duasının bir blmnde yle mnct ediyor mabuduyla: "...İh, eserlerin deimesi ve
durumların intikalinden anladım ki hibir eyde sana cahil kalmamam iin, her eyde kendini bana
gstermek istemisin... İh, vücudunda sana muhta olan bir ey, nasıl senin (varlığın) delil olarak gsterilebilir?
Acaba senden bakas senden daha akırlı mıdır ki, senin aklanmana vesile olsun?! Sen ne zaman gip
oldun ki, sana gtrecek bir delile ihtiyacın olsun?! Ve ne zaman uzaklatın ki, eserler (seni arayanlar)

sana ulatrsn? Kr olsun seni kendine gzetleyici olarak grmeyen gz! Ve ticaretinde hsrana urasn muhabbetinden nasiplendirmediin kul!... lh, beni dergahnn mukarreblerinin sahip oldu hakikatlerle ssle ve (cemaline) mtk olanlarn yolunda yrt beni!... Seni kaybeden neyi bulmutur ve seni bulan neyi kaybetmitir?!...Sensin her eyde bana kendini gsteren; bylece ben senin her eyde zhir olduunu grdm..."

(Meftih'l Cinn, Arefe duas

mam Zeyn'elabidin (a.s) "riflerin Mnct" isimli duasnda yle mnacat ediyor: "...lh, bizi sinelerinin balarnda sana olan evk ve muhabbet aalar derin kk salan ve btn kalpleri muhabbet ateinle yanan kimselerden eyle. Onlar dnce yuvalarna snm, kurban ve mkefe bahelerinde yaylmlardr...Ve sevgililerine

(bakarak gzleri aydnlamtr..." (Meftih-l Cinn, Ariflerin Mnct

Mridlerin Mnct" isimli mnctnda yle yalvayyor Hak Tel'ya: "...lh, bizi sana ulatracaq yollardan yrt ve" derghna bizi vardracak en yakn yollardan gtr... Sensin benim muradm, bakas deil; sadece senin iin geceleri uyumadan sabahlarm. Seninle bulumaktr gzm aydnl ve sana kavumaktr nefsimin arzusu;

(evk ve itiyakm sanadr; muhabbetine hayran ve tutkunum..." (Mefatih'l Cinn, Mridlerin Mnct

Sevenlerin Mnacat" isimli duasnda ise yle arz ediyor: "...lh, kim senin muhabbetinin tadn alr da"

(bakasna ynelir? Kim kurban alr da senden ayrılmak ister?!..." (Meftih-l Cinn, Sevenlerin Mnct

mam Cafer Sdk (a.s) ibadet edenlerin ksmlar hakknda yle buyuruyor: "bdet edenler ksmdr: "Bir grup Allah Azze ve Celle'ye korkudan tr ibadet eder; bu klelerin ibdetidir. Bir grup Allah Tebreke ve Tel'ya sevaba kavumak iin ibdet eder; bu da cretlilerin ibdetidir. Bir grup ise Allah Azze ve Celle'ye O'nu

(sevdikleri iin ibdet ederler; ite bu hr insanlarn ibdetidir ve en faziletli ibdet de budur." (el-Kf, c.2, s.84

ehlader

stat Muhammed Taki Misbah Yazdi